

Dr hab.n.o zdr. Monika Mak
Zakład Psychologii Zdrowia
w Katedrze Psychiatrii
Pomorski Uniwersytet Medyczny

Recenzja

w postępowaniu habilitacyjnym Pana doktora nauk medycznych Krzysztofa Sobczaka, ubiegającego się o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauki o zdrowiu. Habilitant nie składał wcześniej wniosków habilitacyjnych. Ocenę przygotowano w odpowiedzi na pismo z dn. 14 grudnia 2023 r. przesłane przez Przewodniczącego Rady Nauk o Zdrowiu Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego prof. dr hab. Jędrzeja Antosiewicza. Dnia 14 grudnia 2023 Rada Nauk o Zdrowiu Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego na wniosek habilitanta podjęła uchwałę w sprawie powołania komisji w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego. Przedstawiony do oceny komplet dokumentów, przesłany mi pocztą w formie papierowej oraz nośnika USB odpowiada ustawowym wymogom postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, a ocenę całościowego dorobku Kandydata oparto na podstawie art. 219. warunki nadania stopnia doktora habilitowanego. ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. — Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2023, poz.742).

Ocena została wykonana na podstawie przedłożonej dokumentacji:

1. Wniosek_przewodni
2. Załącznik 1. Dane_wnioskodawcy
3. Załącznik 2. Kopia_dokumentu_potwierdzającego_posiadanie_stopnia_doktora
4. Załącznik 3. Autoreferat
5. Załącznik 4. Wykaz_osiągnięć_naukowych

6. Załącznik 5a. Oświadczenia_współautorów_publicacji 1
7. Załącznik 5b. Oświadczenia_współautorów_publicacji 2
8. Załącznik 5c. Oświadczenia_współautorów_publicacji 3
9. Załącznik 5d. Oświadczenia_współautorów_publicacji 4
10. Załącznik 5e. Oświadczenia_współautorów_publicacji 5
11. Załącznik 6a. Publikacja_1
12. Załącznik 6b. Publikacja_2
13. Załącznik 6c. Publikacja_3
14. Załącznik 6d. Publikacja_4
15. Załącznik 6e. Publikacja_5
16. Załącznik 7a. SOBCZAK_dzielo
17. Załącznik 7b. SOBCZAK_analiza_bibliometryczna
18. Załącznik 7c. SOBCZAK_tabela_sumaryczna
19. Załącznik 8a. Zaświadczenie_grant_IDUB
20. Załącznik 8a. Zaświadczenie_staż UNC_1
21. Załącznik 8a. Zaświadczenie_staż UNC_2
22. Załącznik 9. Powołanie_RPP

Przedstawiona dokumentacja została przygotowana starannie pod względem formalnym, co pozwoliło recenzentce na wnikliwe zapoznanie się z dorobkiem naukowym, dydaktycznym, klinicznym i organizacyjnym Habilitanta oraz dokonanie obiektywnej oceny złożonych dokumentów. W autoreferacie zdarzały się liczne literówki, co jednak nie wpłynęło na jakość merytoryczną.

Sylwetka Habilitanta

Habilitant uzyskał wykształcenie teologiczne na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie zdobywając tytuł magistra teologii w 2005 roku. Wcześniej, w 2002 roku uzyskał tytuł magistra filozofii na Uniwersytecie Gdańskim. W 2011 roku Gdański Uniwersytet Medyczny przyznał mu stopień doktora nauk medycznych.

Dodatkowo ukończył też studia podyplomowe z przedsiębiorczości i edukacji ekonomicznej na Uniwersytecie Gdańskim w 2007 roku. Od 2007 roku zawodowo jest związany z Gdańskim Uniwersytetem Medycznym, najpierw jako doktorant, potem jako asystent/adiunkt w Zakładzie Socjologii Medycyny i Patologii Społecznej. Od 2018 roku p.o. kierownika Zakładu Socjologii Medycyny i Patologii Społecznej, a od 2021 kierownik Pracowni Komunikacji Medycznej przy Zakładzie Socjologii Medycyny i Patologii Społecznej.

Ocena osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) zatytułowanego: Poszukiwanie skutecznych metod przekazywania niekorzystnych informacji medycznych na podstawie badań doświadczeń pacjentów, lekarzy i studentów medycyny.

Na osiągnięcie naukowe składa się jednotematyczny cykl pięciu oryginalnych publikacji pełnotekstowych, w tym czterech opublikowanych w czasopismach z Listy Filadelfijskiej. Łączna punktacja prac zgłoszonych do oceny w postępowaniu habilitacyjnym: sumaryczny wskaźnik IF = 13.698, a sumaryczna punktacja MEiN = 310 pkt.

1. K. Sobczak, L. Pawłowski, M. Pietrzykowska, N. Spolak. Delivering bad news by physicians - Polish reality check. *Journal of Medical Science*. 2016; 85(3): 172-177
2. K. Sobczak, K. Leoniuk, A. Janaszczyk. Delivering bad news: Patient's perspective and opinions. *Patient Preference and Adherence*. 2018; 12: 2397-2404
3. K. Leoniuk, K. Sobczak. Unfavorable medical diagnosis – oncological patients' experiences and preferences. *Health Communication*. 2021; 36(4): 433-439
4. K. Sobczak, K. Leoniuk. Doctors' attitudes in the situation of delivering bad news: Patients' experience and expectations. *Archives of Medical Science*. 2023; 19(4): 921–929
5. K. Sobczak, M. Trzeciński, A. Kotłowska, J. Lenkiewicz, O. Lenkiewicz, J. Przeniosto, J. Plenikowski. Delivering bad news: Emotional perspective and coping strategies

of medical students. *Psychology Research and Behavior Management*. 2023; 16: 3061—3074

W publikacji pierwszej dokonano porównania perspektyw i oczekiwań dotyczących komunikacji medycznej pomiędzy pacjentami a lekarzami klinicznymi. W badaniach wzięli udział lekarze i pacjenci oddziałów i klinik onkologii, chorób wewnętrznych, kardiochirurgii, ginekologii, położnictwa i urologii. Opinie i oceny respondentów przeanalizowano w kontekście płci, wieku, specjalizacji, stażu pracy, pozycji zawodowej, a w przypadku pacjentów: statusu społeczno-demograficznego, wykształcenia oraz czasu hospitalizacji. Habilitant podaje, że badania wykazały, że przekazywanie niekorzystnych informacji było z reguły interpretowane jako stresujące przeżycie dla badanych lekarzy, a potencjalne problemy mogą wynikać z braku rozwiniętych kompetencji komunikacyjnych i umiejętności radzenia sobie ze stresem, zagrożeń dotyczących mało efektywnej edukacji studentów medycyny, innych oczekiwań pacjentów związanych z preferowanymi postawami lekarzy w kontekście notyfikacji niekorzystnych informacji medycznych. W publikacji drugiej skupiono się więc na preferencji pacjentów w odniesieniu do sposobu przekazywania informacji o niekorzystnej diagnozie. W ogólnokrajowym badaniu wzięło udział 314 chorych. Badanie zostało przeprowadzone za pomocą CAWI (Computer-Assisted Web Interview). Rezultaty tych badań ujawniły wiele powiązań pomiędzy zachowaniami komunikacyjnymi lekarzy, a decyzjami pacjentów o kontynuowaniu lub zaprzestaniu leczenia i wskazały na jatrogenię złej komunikacji. W publikacji trzeciej postanowiono przyjrzeć się różnym kategoriom diagnostycznym – chorym onkologicznym oraz z inną diagnostą w metodologii analogicznej do artykułu drugiego. Habilitant wskazuje, że sposób dostarczania pacjentom złych wiadomości oraz realizacja oczekiwań w kwestii relacji z lekarzem, może mieć istotny wpływ na przestrzeganie zaleceń terapeutycznych przez pacjentów. Na podstawie przeprowadzonych badań wykazano, że istnieje potrzeba lepszego przygotowania polskich lekarzy do przekazywania pacjentom niekorzystnej diagnozy. Publikacja trzecia skupiła się na specyficznej grupie pacjentów – na chorych

onkologicznych. W publikacji wskazano, że większość chorych onkologicznie preferuje partnerski model relacji z lekarzem. Pacjenci onkologiczni w porównaniu do innych przewlekle chorych lepiej znają prawa pacjenta oraz częściej przestrzegają zaleceń lekarzy. W publikacji czwartej powrócono do zebranych wcześniej danych, by przyjrzeć się kwestiom związanym z zapotrzebowaniem pacjentów na szczegółowe informacje dotyczące ich choroby w sytuacji komunikacji niekorzystnych informacji medycznych oraz preferencjom modeli relacji lekarz- pacjent. Badania wskazały, że pacjenci najchętniej opowiadają się za modelem partnerskim. Dla większości pacjentów wiedza na temat rozpoznania i prowadzonej wobec nich terapii skutkuje obniżeniem lęku, co może wpływać znacząco na proces leczenia. Pacjenci negatywnie oceniający sposób dostarczenia im złych informacji, częściej podejmowali decyzję o zmianie lekarza lub zaprzestaniu leczenia. W ostatniej publikacji cyklu, celem badań habilitanta i zespołu była analiza poczucia przygotowania do przekazywania niekorzystnych informacji jako elementu kształcenia przyszłych lekarzy. Uczestnikami badania byli studenci V i VI roku studiów medycznych z 14 polskich uniwersytetów medycznych. Habilitant podaje, że wyniki uzyskane w badaniach zachowań komunikacyjnych lekarzy wskazują na występowanie deficytów w przygotowaniu do notyfikacji niekorzystnych informacji. W istotnej mierze dotyczą one kompetencji komunikacyjnych, emocji i strategii radzenia sobie ze stresem oraz obszarów związanych z etyką i organizacją spotkań (wizyt), podczas których pacjenci dowiadują się o niekorzystnej diagnozie lub/i rokowaniu.

Habilitant wskazuje, że podjęte badania były inspiracją do poszukiwania praktycznych rozwiązań, które mogłyby wesprzeć lekarzy i studentów medycyny w obszarach związanych z przekazywaniem niekorzystnych wiadomości medycznych. W roku 2022 opublikował protokół, uwzględniający i odnoszący się do sytuacji pandemii COVID-19, która zmieniła zasady przekazywania niekorzystnych informacji. Protokół „CONNECT” został stworzony jako narzędzie do przekazywania niekorzystnych informacji na odległość, przy użyciu połączenia audio lub audio-video. Skonstruował też koncepcję przekazywania niekorzystnych wiadomości w oparciu o metodę dialektyczną. Stworzył z zespołem program Med-Kom, który opiera się na treningu kompetencji

komunikacyjnych oraz psychoemocjonalnych w obszarze związanym z przekazywaniem niekorzystnych wiadomości. Wszystkie wdrożenia są poparte publikacjami.

Habilitant wskazuje na to, że w ujęciu socjologii medycyny relacja pomiędzy lekarzem a pacjentem stanowi fundament dla wszelkich procesów diagnostycznych i terapeutycznych. Prawidłowość i efektywność relacji warunkuje dobra komunikacja, która jest przedmiotem wielu badań. Szczególnie podkreśla się rolę komunikacji w relacji lekarz – pacjent, kiedy mamy do czynienia z chorobą przewlekłą, długotrwałą opieką, koniecznością przestrzegania zaleceń albo kiedy istnieje potrzeba przekazania wieści, które są niepomyślne. Badania prowadzone w obszarze komunikacji medycznej mają na celu zdiagnozowanie oczekiwań pacjentów i rodziny oraz problemów w komunikacji, ale mogą również pośrednio wpływać na kształtowanie postaw i rozwój umiejętności. Rozwijanie kompetencji komunikacyjnych w edukacji medycznej może redukować problemy wynikające ze złej komunikacji, zarówno u pacjentów i ich rodzin, jak i personelu medycznego. Należy pamiętać, że ma to istotny wpływ na zdrowie i jakość życia obydwu stron.

Przekazywanie niepomyślnych informacji jest jednym z większych wyzwań komunikacyjnych. Badania pokazują, że komunikacja warunkuje postrzeganie choroby przez pacjenta, trzymanie się zaleceń, a także pewne aspekty radzenia sobie. Buduje zaufanie, lub wręcz przeciwnie. Komunikacja też związana jest z poziomem wypalenia personelu i poczuciem efektywności zawodowej.

Habilitant jako cel prowadzonych badań, przedstawionych w publikacjach stanowiących osiągnięcie naukowe, wskazuje analizę perspektywy pacjentów i profesjonalistów zdrowia, odnoszących się do sytuacji związanych z przekazywaniem i otrzymywaniem niekorzystnych informacji medycznych. Habilitant podjął próby zidentyfikowania czynników o charakterze psychospołecznym warunkujących jakość komunikacji medycznej w tym aspekcie. Wskazuje też, że istotnym elementem badań jest konstruowanie rozwiązań praktycznych, które w oparciu o uzyskane wyniki, będą przyczynkiem do wzrostu kompetencji w przekazywaniu niepomyślnych informacji.

Z przedstawionej dokumentacji wynika, iż we wszystkich publikacjach składających się na jednotematyczny cykl prac, wszystkie artykuły są pracami zespołowymi. We czterech artykułach Habilitant jest pierwszym autorem (w jednym równorzędnym). Z dokumentacji wynika, że we wszystkich manuskryptach Jego wkład polegał na autorstwie założeń i koncepcji projektu, kierowaniem projektem badawczym, przygotowaniu narzędzia badawczego, opracowaniu metodologii, analizie wyników, doborze literatury, przygotowaniu manuskryptu, byciu autorem odpowiedzialnym za korespondencję. Świadczy to o Jego wysokich kompetencjach w kierowaniu pracą zespołu badawczego, a także dobrym warsztacie badacza. Należy także podkreślić, iż opisowy wkład Habilitanta w każdym manuskrypcie jest bardzo istotny i zgodnie ze złożonymi z oświadczeniami szacunkowo wynosi od 60% wzwyż. Habilitant w autoreferacie podał procentowy udział tylko w jednej publikacji, lecz z zamieszczonych opisów wynika, że w każdej publikacji Jego wkład był podobny.

Ocena pozostałych osiągnięć naukowych oraz współpracy międzynarodowej

Habilitant podaje, że ramach międzynarodowego projektu badawczego w roku 2022 rozpoczął współpracę naukową z Université de Caen Normandie (Francja). W ramach współpracy, kieruje badaniami z zakresu socjologii medycyny i psychologii społecznej, których celem jest analiza różnicowa występowania cech narcystycznych u studentów kierunków medycznych i społecznych w odniesieniu do zmiennych występujących w obszarach strategii edukacyjnej. W ramach współpracy odbywa 30-dniowy staż naukowy na Université de Caen Normandie, realizowany w ramach konkursu „Research Travel Grants”, Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza, Gdański Uniwersytet Medyczny. W dniu 5 września 2019 roku na podstawie § 1 i 2 zarządzenia Rzecznika Praw Pacjenta został powołany do utworzonego przy Rzeczniku Praw Pacjenta Zespołu ds. przeciwdziałania dyskryminacji osób chorujących na otyłość. W ramach prac Zespołu kierował ogólnopolskimi badaniami dotyczącymi postaw i doświadczeń pracowników instytucji medycznych w kontaktach z pacjentami chorującymi na otyłość. Wyniki badań

zostały opublikowane w raporcie Analiza postaw i doświadczeń pracowników instytucji medycznych w kontaktach z pacjentami chorującymi na otyłość oraz zawarte w dwóch artykułach naukowych.

Habilitant nakreśla tematykę swoich zainteresowań badawczych wokół problemów związanych z psychospołecznymi kontekstami warunkującymi jakość komunikacji medycznej (głównie w kontekście przekazywania niekorzystnych wiadomości medycznych) oraz socjologii medycyny i filozofii (początkowo również w odniesieniu do socjologii wiedzy naukowej oraz filozofii i etyki). W swoim autoreferacie podzielił swój dorobek na cztery obszary tematyczne:

- Psychospołeczne czynniki warunkujące jakość komunikacji medycznej
- Wybrane aspekty relacji między personelem medycznym a pacjentami chorującymi na otyłość
- Czynniki kształtujące poziom empatii wśród studentów medycyny
- Wybrane badania z zakresu socjologii wiedzy, bioetyki, socjologii medycyny i edukacji filozoficznej

Habilitant starannie opisał dorobek każdego z bloków tematycznych, podając publikacje oraz ich punktacje IF oraz MEiN, a także praktyczne skutki swoich działań naukowych, o ile takie występowały. Opis jest konsekwentny, jasno przedstawiający ramy tematów, a także ich powiązania. Świadczy o zaangażowaniu Habilitanta w eksplorowaną tematykę, pogłębianie jej i przyglądanie się jej z różnych perspektyw.

Habilitant podaje, że był zaangażowany w realizację około 23 projektów naukowych, głównie w ramach działalności statutowej, a także we współpracy naukowej z innymi ośrodkami naukowymi: Wydziałem Psychologii Uniwersytetu Normadzkiego w Cean (Francja), Instytutem Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego, Instytutem Socjologii Uniwersytetu Gdańskiego, Katedrą Systemów i Sieci Komputerowych Politechniki Wrocławskiej, Katedrą Chirurgii Ogólnej, Gastroenterologicznej i Onkologicznej. Był recenzentem kilku publikacji naukowych, również w punktowanych czasopismach. W

roku 2023 został zaproszony do udziału w międzynarodowym konsorcjum naukowym przygotowującym projekt w ramach grantu HORYZONT. Habilitant czynnie uczestniczy w konferencjach, choć głównie o zasięgu krajowym, jest członkiem komitetu organizacyjnego jednej z nich.

Na dzień 13 września 2023 roku efektem pracy naukowej dr Krzysztofa Sobczaka po uzyskaniu stopnia doktora jest przygotowanie publikacji o łącznej wartości wskaźnika 1827 pkt. MEiN oraz IF = 36.423. Indeks Hirscha opublikowanych prac według bazy Web of Science oraz wg Scopus wynosi 4. Na chwilę obecną Indeks Hirscha według bazy Web of Science wynosi nadal 4. Oceniając szczegółowo zainteresowania naukowe dr Krzysztofa Sobczaka należy stwierdzić, że były one rozwijane konsekwentnie i systematycznie. Publikowany dorobek Habilitanta jest merytorycznie istotny, obszerny, użyteczny praktycznie, publikowany w punktowanych czasopismach. Z bibliometrycznego punktu widzenia dorobek publikacyjny należy uznać za wystarczający do nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauki medyczne.

Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę.

Habilitant jest aktywnym dydaktykiem. Jest zatrudniony w Zakładzie Socjologii Medycyny i Patologii Społecznej i prowadzi działalność dydaktyczną na trzech wydziałach GUM (nauk o zdrowiu, farmaceutycznym, lekarskim), gdzie prowadzi wykłady, seminaria oraz ćwiczenia dotyczące socjologii i psychologii: Socjologia medycyny (WL), Psychologia i socjologia (WF) oraz filozofii, etyki i bioetyki: Filozofia, Filozofia z elementami antropologii, Filozofia i podstawy etyki, Historia etyki z elementami filozofii, Etyka, Logika – Wydziału Nauk o Zdrowiu (WNoZ), a także nauk pedagogicznych: Pedagogika specjalna, Andragogika, Dydaktyka – WnoZ. Uczestniczy w modyfikacjach programów kształcenia, jest autorem przedmiotów fakultatywnych. Jego aktywność dydaktyczna jest wysoko oceniana przez przełożonych oraz studentów. We wcześniejszych latach współpracował dydaktycznie również z Uniwersytetem

Gdańskiego. Habilitant opiekuje się pracami magisterskimi i licencjackimi na kierunku pielęgniarstwa, położnictwa, fizjoterapii i zdrowia publicznego.

W roku 2019 został opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Komunikacji Medycznej, aktywnie działającego publikacyjnie i warsztatowo. Od 2022 kieruje projektem rozwoju kompetencji komunikacyjnych dla studentów GUMed-u „Med- Kom”, który realizuje to zadanie poprzez cykle szkoleń i warsztatów terapeutycznych we współpracy z instytucjami zewnętrznym oraz aktorami Teatru Wybrzeże.

Dbając o swój rozwój zawodowy, habilitant odbył staż zawodowy w firmie specjalizującej się w psychologii komunikacji oraz rozwoju kompetencji miękkich pracowników medycznych - Whitefox Sp. z o. o.

Uczestniczył też w szkoleniach z przeprowadzania procesów recenzji oraz publikacji artykułów naukowych. Brał udział w szkoleniach dotyczących rozwoju kompetencji edukacyjnych w nauczaniu osób dorosłych oraz przeciwdziałaniu mobbingowi i dyskryminacji.

Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Komunikacji Medycznej, Polskiego Towarzystwa Psychoonkologicznego, Zespołu przy Rzeczniku Praw Pacjenta ds. przeciwdziałania dyskryminacji osób chorujących na otyłość.

Habilitant działa aktywnie na rzecz upowszechniania praktycznego tematów, które eksploruje naukowo – wykłady dla pracowników hospicyjnych, wywiady prasowe i radiowe, webinaria studenckie, szkolenia konferencyjne.

Podsumowanie oceny i wnioski końcowe

Wartość badań prowadzonych przez dr Krzysztofa Sobczaka oceniam wysoko, nie tylko w odniesieniu do ich jakości naukowej, ale przede wszystkim potencjalnego znaczenia dla pracowników ochrony zdrowia a także pacjentów . Podejmowana tematyka jest niezmiennie ważna i potrzebna. Na uwagę zasługuje dobra znajomość teorii obszaru, przyjęte cele badań, wykorzystanie materiału badań, zastosowane metody badawcze, sposób analizy zebranych wyników, wnikliwa dyskusja oraz adekwatne wnioski. Prowadzone badania mają duży wkład w rozwój tego obszaru badawczego, także z

implikacjami praktycznymi.

Po zapoznaniu się z osiągnięciami naukowymi i całokształtem dorobku dydaktycznego i organizacyjnego uznaję, że Pan dr Krzysztof Sobczak jest profesjonalną badaczem, o poprawnym warsztacie metodologicznym, pogłębionej wiedzy oraz świadomości badawczej w obszarze swoich zainteresowań naukowych, a jego badania mają istotny wkład poznawczy i aplikacyjny w rozwój dziedziny nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauki o zdrowiu.

W mojej opinii dr Krzysztof Sobczak spełnia warunki odnośnie awansu naukowego oraz rokuje nadzieje na dalszy rozwój naukowy, dydaktyczny i organizacyjny. W związku z tym w oparciu o ocenę dorobku naukowego, w tym osiągnięcia naukowego będącego podstawą postępowania habilitacyjnego, a także dostarczonych informacji o dorobku dydaktycznym i organizacyjnym, stwierdzam, że dokumenty przedstawione do oceny, spełniają ustawowe wymogi stawiane Kandydatom do stopnia doktora habilitowanego.

Wnoszę zatem do Rady Nauk o Zdrowiu Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego o dopuszczenie Pana dr Krzysztofa Sobczaka do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego oraz popieram i pozytywnie opiniuję wniosek Habilitanta o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauki o zdrowiu.